

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1997-1998

28 JANUARI 1998

Wetsontwerp tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek

Evocatieprocedure

**AANVULLEND VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR DE HEREN ERDMAN EN DESMEDT**

Na terugzending door de plenaire vergadering op 27 januari 1998 buigt de commissie zich tijdens haar vergadering van 28 januari 1998 over amendement

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heren Lallemand, voorzitter; Bourgeois, Coveliers, de dames de Bethune, Delcourt-Pêtre, de heren Goris, Hotyat, Mahoux, Raes, Vandenberghe, Desmedt en Erdman, rapporteurs.

2. Plaatsvervangers: de heren Caluwé, Chantraine en Hatry.

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

1-704 - 1996/1997:

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

1-704 - 1997/1998:

Nrs. 2 en 3: Amendementen.

Nr. 4: Verslag.

Nr. 5: Tekst aangenomen door de commissie.

Nr. 6: Amendement.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1997-1998

28 JANVIER 1998

Projet de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction

Procédure d'évocation

**RAPPORT COMPLÉMENTAIRE
FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR MM. ERDMAN ET DESMEDT**

Après renvoi par la séance plénière du 27 janvier, la commission procède, lors de sa réunion du 28 janvier 1998, à l'examen de l'amendement n° 178 (doc. Sénat,

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: MM. Lallemand, président; Bourgeois, Coveliers, Mmes de Bethune, Delcourt-Pêtre, MM. Goris, Hotyat, Mahoux, Raes, Vandenberghe, Desmedt et Erdman, rapporteurs.

2. Membres suppléants: MM. Caluwé, Chantraine et Hatry.

Voir:

Documents du Sénat:

1-704 - 1996/1997:

N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

1-704 - 1997/1998:

N°s 2 et 3: Amendements.

N° 4: Rapport.

N° 5: Texte adopté par la commission.

N° 6: Amendement.

nr. 178 (stuk Senaat, 1-704/6) van de heren Desmedt en Foret, luidende:

De slachtoffers van een misdrijf bedoeld in titel VIbis van het Strafwetboek, in de hoofdstukken IV en V van titel VII van hetzelfde Wetboek of van hoofdstuk I van titel VIII van hetzelfde Wetboek, die zich burgerlijke partij hebben gesteld, en de personen die van dezelfde misdrijven worden verdacht, hebben het recht om ten minste een keer gehoord te worden door de magistraat die met het onderzoeksdossier is belast.»

Een van de indieners antwoordt op het bezwaar van de heer Vandenberghe in de plenaire vergadering. Laatstgenoemde was gekant tegen de terugzending omdat de commissie het amendement reeds omstandig had behandeld en nadien verworpen (cf. amendement nr. 152 van mevrouw Delcourt-Pêtre en subamendement nr. 170 van de heren Desmedt en Foret op amendement nr. 152, stuk Senaat, 1-704/4, blz. 331-337).

Spreker wijst erop dat de tekst van amendement nr. 178 niet volledig samenvalt met die van de amendementen nrs. 152 en 170. Daar komt nog bij dat de evocatietermijn op 29 januari 1998 verstrijkt. De enige mogelijkheid om amendement nr. 178 te bespreken bestond dus in een terugzending naar de commissie. Spreker herinnert eraan dat ingeval het amendement wordt verworpen, de indieners zich ertoe verbonden hebben het niet opnieuw in te dienen in de plenaire vergadering van 29 januari 1998.

Er wordt op gewezen dat amendement nr. 178 de burgerlijke partijen en de in verdenking gestelden bij bepaalde soorten van misdrijven, het recht wil verlenen ten minste eenmaal te worden gehoord door de magistraat die met het onderzoeksdossier is belast. Dit amendement wijkt af van de andere amendementen (cf. *supra*) die de commissie verworpen heeft met 3 tegen 3 stemmen bij 5 onthoudingen, om de volgende redenen:

In de eerste plaats bevestigt dit amendement het recht gehoord te worden terwijl het amendement van mevrouw Delcourt-Pêtre enkel voorziet in de mogelijkheid te vragen om gehoord te worden. Voorts vervangt amendement nr. 178 de woorden «het slachtoffer», die vrij onduidelijk zijn, door de woorden «de slachtoffers die zich burgerlijke partij hebben gesteld».

Op het bezwaar als zou het door amendement nr. 178 voorgestelde artikel niet anders zijn dan een intentieverklaring, antwoordt de indiener van het amendement dat artikel 46 van het ontwerp geen andere strekking heeft. Het voorgestelde artikel verleent aan de partijen een legitiem recht dat past in het streven naar meer de bescherming van de rechten van de slachtoffers, een streven dat aan dit ontwerp ten grondslag ligt.

1-704/6) de MM. Desmedt et Foret, libellé comme suit:

«Les victimes, constituées parties civiles, d'une infraction visée au titre VIbis du Code pénal, aux chapitres IV et V du titre VII du même Code ou au chapitre Ier du titre VIII du même Code, ainsi que les personnes inculpées des mêmes infractions, ont le droit d'être entendues au moins une fois par le magistrat en charge du dossier d'instruction.»

Un de auteurs de l'amendement répond à une objection formulée par M. Vandenberghe en séance plénière. Ce membre s'opposait au renvoi en commission de cet amendement, vu que le contenu de ce dernier avait déjà fait l'objet d'une longue discussion et d'un rejet par la commission (cf. amendement n° 152 de Mme Delcourt-Pêtre et le sous-amendement n° 170 de MM. Desmedt et Foret, doc. Sénat, 1-704/4, pp. 331-337).

L'intervenant précise que le texte de l'amendement n° 178 n'est pas totalement identique à celui des amendements n°s 152 et 170. En outre, l'intervenant souligne que le délai d'évocation expire le 29 janvier 1998. Le renvoi en commission constituait donc la seule façon de procéder à une discussion de l'amendement n° 178. Il rappelle qu'en cas de rejet, les auteurs se sont engagés à ne pas représenter l'amendement en séance plénière du 29 janvier 1998.

Il est précisé que l'amendement n° 178 vise à donner le droit aux parties civiles et aux inculpés d'être entendus au moins une fois par le magistrat en charge du dossier d'instruction, pour certains types d'infraction. Cet amendement diffère des autres amendements (voir ci-dessus), qui ont été rejetés par la commission par 3 voix contre 3 et 5 abstentions, pour les raisons suivantes.

En premier lieu, cet amendement consacre le droit d'être entendu, alors que l'amendement de Mme Delcourt-Pêtre prévoit la possibilité de demander à être entendu. D'autre part, l'amendement n° 178 remplace les termes «la victime», qui sont assez vagues, par «les victimes, constituées parties civiles».

En réponse à l'objection selon laquelle l'article proposé par l'amendement n° 178 ne constitue qu'une déclaration d'intention, l'auteur de cet amendement répond que l'article 46 du projet n'a pas d'autre portée. L'article proposé donne aux parties un droit légitime, abondant dans le sens de la protection du droit des victimes, qui est à la base de ce projet.

Een ander lid bevestigt dat er verschillen zijn tussen dit amendement en amendement nr. 178. Zij herinnert eraan dat deze amendementen volkomen passen in de opzet van het ontwerp, dat de plicht invoert tot meer begrip voor de slachtoffers en een grotere eerbied tegenover hen. De misdrijven bedoeld in amendement nr. 178 zijn dezelfde als die in amendement nr. 152. Het verzoek om de onderzoeksrechter ten minste eenmaal te mogen ontmoeten, geldt alleen voor zware misdrijven.

Een volgend lid wijst erop dat hier een recht wordt ingevoegd. Wat is de sanctie bij het niet naleven van dit recht. Is de procedure nietig of niet in staat als aan de voorwaarde niet wordt voldaan?

Ten tweede beperkt men, voor onder meer de inverdenkinggestelde, het recht om gehoord te worden. Er bestaan echter talloze arresten van het Hof van Cassatie met betrekking tot het al dan niet vooraf verhoren, door de onderzoeksrechter, van de verdachte die voor de raadkamer verschijnt in het kader van een regeling van procedure. Het Hof van Cassatie stelt dat dit verhoor past voor het instaatstellen van de strafbundel met het oog op een goede rechtsbedeling.

Anderzijds is er de algemene benadering voor de procedure voor het Hof van assisen, waar de onderzoeksrechter in ieder geval iedereen hoort. In het amendement worden een reeks misdaden opgesomd. De vraag rijst dan ook hoe men het algemeen recht met het bijzonder recht gaat rijmen, rekening houdend met de regeling van de procedure voor het Hof van assisen.

Ten derde verwijst spreker naar de woorden «de magistraat belast met het onderzoek» in het voorgestelde artikel 3ter. Deze regel kan volgens spreker niet gelden voor het openbaar ministerie in het kader van een opsporingsonderzoek; de plaats waar het amendement zou worden geplaatst kan tot dubbelzinnigheid leiden.

Een laatste opmerking vloeit voor uit de praktijk. Spreker verklaart immers te vrezen voor volgende twee elementen; ten eerste zou men uit de voorgestelde bepaling a contrario kunnen afleiden dat het recht gehoord te worden niet meer geldt in de niet uitdrukkelijk opgesomde misdrijven, in tegenstelling tot de rechtspraak. Ten tweede is de wijze waarop het verhoor gebeurt niet gespecificeerd. In sommige gevallen worden personen zogenaamd onderhoord, maar in de praktijk komt het erop neer dat men hen enkel vraagt in één zin hun vroeger afgelegde verklaringen te bevestigen. Kan dit worden beschouwd als een verhoor?

Het lijkt spreker beter in de volgende fase een vergelijking te maken met de tekst van de wet op de voor-

Une autre membre confirme les nuances entre l'amendement et l'amendement n° 178. Elle rappelle que ces amendements s'inscrivent dans la philosophie du projet, imposant un devoir de compréhension et une attitude de respect vis-à-vis des victimes. Les infractions visées par l'amendement n° 178 sont les mêmes que celles qui figurent dans l'amendement n° 152. Seules des infractions graves font l'objet de cette demande de rencontrer le juge d'instruction au moins une fois.

Un autre membre relève que l'on institue un droit. Quelle est la sanction en cas de non-respect de ce droit? La procédure est-elle entachée de nullité ou l'affaire n'est-elle pas en état si la condition n'est pas remplie?

De plus, on limite le droit d'être entendu, notamment pour l'inculpé. Or, il existe quantité d'arrêtés de la Cour de cassation traitant de la question de l'audition préalable par le juge d'instruction du prévenu qui comparaît devant la chambre du conseil dans le cadre du règlement de la procédure. Selon la Cour de cassation, la bonne administration de la justice commande que cette audition intervienne pour la mise en état du dossier répressif.

Il y a par ailleurs l'approche générale de la procédure devant la cour d'assises, dans laquelle le juge d'instruction entend en tout cas chaque partie. L'amendement énumère une série d'infractions. La question est dès lors de savoir comment concilier le droit général et le droit particulier, compte tenu de la procédure devant la cour d'assises.

L'intervenant fait ensuite référence aux mots «le magistrat en charge du dossier d'instruction» de l'article 3ter proposé. Selon lui, cette règle ne saurait s'appliquer au ministère public dans le cadre d'une information; l'amendement peut créer une certaine ambiguïté selon l'endroit où il sera inséré.

Il termine par une dernière observation inspirée par la pratique. L'intervenant dit en effet avoir des craintes concernant deux éléments: d'abord, on pourrait déduire *a contrario* de la disposition proposée que le droit d'être entendu n'est plus applicable dans le cas d'infractions qui ne sont pas énumérées expressément, contrairement à la jurisprudence. Ensuite, on ne précise pas les modalités de l'audition. Dans certains cas, les personnes sont soi-disant entendues alors que dans la réalité, l'entrevue se résume à leur demander de confirmer en une seule phrase leurs déclarations antérieures. Peut-on considérer cette pratique comme une audition?

L'intervenant juge plus indiqué de faire une comparaison avec le texte de la loi sur la détention

lopige hechtenis, en een mogelijkheid te voorzien om een samenvattende ondervraging aan te vragen aan het einde van het onderzoek.

Het lijkt hem dus verkieslijk zich de vraag te stellen of het niet beter zou zijn het gerechtelijk onderzoek af te sluiten met een aanvraag voor samenvattende ondervraging door iedere partij, waar de mogelijkheid geboden wordt om te onderstrepen dat het niet gaat over een stereotiepe ondervraging in één zin en dat het gaat om een voluntaristische benadering.

De minister verwijst naar de bezwaren die hij in de plenaire vergadering heeft geopperd en naar de argumenten aangevoerd tijdens de bespreking van amendement nr. 152.

Volgens de minister voert dit amendement een vorm van discriminatie in tussen de verschillende slachtoffers of de verschillende in verdenking gestelden. Door het recht om te worden gehoord te beperken tot bepaalde misdrijven brengt het voorgestelde artikel een vorm van discriminatie mee die objectief niet te verantwoorden valt. Het zou bijgevolg door het Arbitragehof vernietigd kunnen worden op grond van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Waarom kan het recht om gehoord te worden niet worden veruimd tot het slachtoffer van een opzettelijke brandstichting? Het wil de minister voorkomen dat alle slachtoffers recht hebben op een gelijke behandeling.

Daar komt nog bij dat de invoering van het recht om ten minste eenmaal te worden gehoord volgens hem niet tegemoetkomt aan de eisen van de slachtoffers. Deze laatste wensen immers het recht te hebben om bij herhaling een volwaardig contact te onderhouden met de magistraten die het dossier beheeren, en willen op een werkelijke luisterbereidheid kunnen rekenen tijdens het hele onderzoek (cf. opleiding van onderzoeksmagistraten of parketmagistraten inzake slachtofferhulp). In de gegeven omstandigheden dreigt het gevaar dat het verhoor van slachtoffers een zuivere formaliteit wordt.

Ten derde wijst de minister erop dat de opgesomde misdrijven ernstige misdrijven zijn. In dat geval wordt de in verdenking gestelde hoe dan ook gehoord in het kader van het aanhoudingsbevel zonder dat er aan die verplichting te ontkomen is. De minister verklaart het eens te zijn met een vorige spreker inzake het samenvattend verhoor.

Tot slot wijst hij erop dat men zich burgerlijke partij stelt bij de onderzoeksrechter en dat het slachtoffer dus op dat tijdstip wordt gehoord.

De thans geldende wet voorziet dus reeds in een mogelijkheid om gehoord te worden op het moment van de burgerlijke partijstelling.

Een lid verwijst naar de reeds gevoerde discussie, welke wordt weergegeven in het verslag (Stuk Senaat, nr. 1-704/4).

préventive et de prévoir la possibilité de demander un interrogatoire récapitulatif en fin d'instruction.

Il convient donc, selon lui, de se demander s'il ne vaudrait pas mieux clôturer l'instruction en donnant à chacune des parties la faculté de demander un interrogatoire récapitulatif, en soulignant qu'il ne doit pas s'agir d'un interrogatoire stéréotypé ramassé en une seule phrase, mais d'une approche volontariste.

Le ministre renvoie aux objections formulées par le ministre en séance plénière et aux arguments avancés lors de la discussion de l'amendement n° 152.

Le ministre est d'avis que l'amendement introduit une discrimination entre différentes victimes ou différents inculpés. En limitant à certaines infractions le droit d'être entendu, l'article proposé crée une discrimination non objectivement justifiée et pourrait donc faire l'objet d'une annulation par la Cour d'arbitrage sur base des articles 10 et 11 de la Constitution. Pourquoi ne pas étendre le droit d'être entendu à la victime d'un incendie volontaire? Les victimes lui semblent devoir être traitées de façon égale.

De plus, l'instauration du droit d'être entendu au moins une fois ne lui semble pas satisfaire aux exigences des victimes. Ces dernières souhaitent en effet le droit d'avoir un véritable contact répété avec les magistrats chargés du dossier et une écoute réelle dans le cadre de toute l'instruction (voir la formation des magistrats instructeurs ou du parquet à l'accueil des victimes). En l'occurrence, le risque d'une audition purement formelle existe.

En troisième lieu, le ministre souligne que les infractions mentionnées sont toutes des infractions graves. Dans ce cas, l'inculpé sera de toute façon entendu dans le cadre du mandat d'arrêt et de manière obligatoire. Il se rallie aux propos d'un précédent intervenant concernant l'interrogatoire récapitulatif.

Enfin, il attire l'attention sur le fait que la constitution de partie civile a lieu dans les mains du juge d'instruction et que la victime est donc entendue à ce moment.

Au moment même de la constitution de partie civile, il y a donc une possibilité d'audition, qui existe déjà dans la loi actuelle.

Un membre renvoie à la discussion antérieure, qui figure dans le rapport (doc. Sénat, n° 1-704/4).

Benevens het element van discriminatie onderstreept hij ook de tussenkomst van de heer Traest, die oordeelde dat de voorgestelde bepaling overbodig is. Het verhoor door de onderzoeksrechter kan immers worden beschouwd als een bijkomende onderzoekshandeling en de burgerlijke partij kan, overeenkomstig artikel 61*quinquies* aan de onderzoeksrechter vragen, als bijkomende onderzoekshandeling, om gehoord te worden.

Tenslotte wijst het lid op de tussenkomst van professor Franchimont, die duidelijk stelde dat de voorgestelde bepalingen beperkt lijken en dat het tweede ontwerp het recht om door de onderzoeksrechter te worden gehoord zou uitbreiden. Dat ontwerp voorziet bovendien in een samenvattend verhoor aan het einde van het onderzoek.

Spreker besluit dat de problematiek reeds uitvoerig werd besproken en dat de tijd nu niet rijp is om de aangenomen houding reeds te wijzigen.

Een ander lid reageert op de aangevoerde bezwaren. Het is inderdaad zo dat er geen enkele sanctie voorzien is. Volgens spreker behoort men evenwel vertrouwen te hebben in de onderzoeksrechters, die zullen pogen de wet na te komen en inzake de procedure geen enkel risico zullen willen nemen, hoe zwaar ze ook overbelast zijn.

Tegen het bezwaar als zou het verhoor een zuivere formaliteit dreigen te worden en in niets anders bestaan dan in een bevestiging van vroegere verklaringen, voert spreker aan dat de inverdenkinggestelde volgens de ontwerpstekst het recht heeft te verklaren wat hij wil en te eisen dat van zijn verklaringen akte wordt genomen zodra hij zich in het kantoor van de onderzoeksrechter bevindt.

Men mag immers niet uit het oog verliezen dat deze bepaling aan de partijen duidelijk wil maken dat hun zaak niet in het vergeetboek is geraakt.

Er wordt op gewezen dat het samenvattend verhoor niet hetzelfde doel dient en het daarom geen zin heeft deze kwestie te regelen naar aanleiding van het ontwerp betreffende de algehele hervorming van de strafrechtspleging.

Overigens, zo merkt spreker op, houdt het argument van de discriminatie geen steek omdat de bedoelde misdrijven feiten betreffen die de fysieke integriteit van personen aantasten.

Gesteld bovendien dat de voorgestelde bepaling ontoereikend is, dan nog vormt ze de eerste noodzakelijke stap. Het is absoluut nodig dat de onderzoeksrechter de partijen ten minste een keer hoort.

Wat de vergelijking met de gedetineerde betreft, herinnert een lid eraan dat de verwijzing naar de inverdenkinggestelde is opgenomen om de rechten van het slachtoffer en die van de niet aangehouden inverdenkinggestelde in evenwicht te houden.

Outre l'élément de discrimination, il souligne également l'intervention de M. Traest, qui qualifiait la disposition proposée de superflue. L'audition par le juge d'instruction peut en effet être considérée comme un acte d'instruction complémentaire et, conformément à l'article 61*quinquies*, la partie civile peut demander au juge d'instruction à être entendue en guise d'acte d'instruction complémentaire.

L'intervenant rappelle enfin l'intervention du professeur Franchimont, qui a dit clairement que les dispositions proposées semblent limitées et que le deuxième projet étendrait le droit d'être entendu par le juge d'instruction. Ce projet prévoit, de surcroît, un interrogatoire récapitulatif au terme de l'instruction.

L'intervenant affirme en conclusion que cette problématique a déjà fait l'objet d'une discussion détaillée et que le moment n'est pas encore venu de s'écarter de la position adoptée.

Un autre commissaire répond aux objections soulevées. Il est vrai qu'aucune sanction n'est prévue. L'intervenant est cependant d'avis qu'il faut faire confiance aux juges d'instruction, qui essayeront de respecter la loi et ne prendront pas le risque d'une mise en cause de la procédure, même s'ils sont surchargés.

En ce qui concerne l'objection selon laquelle l'audition risque d'être purement formelle et de ne consister qu'en la confirmation des déclarations antérieures, l'intervenant répond que le texte du projet prévoit que l'inculpé a le droit, dès le moment où il se trouve dans le bureau du juge d'instruction, de déclarer ce qu'il veut et de faire acter ses déclarations.

Il ne faut pas perdre de vue le but de la disposition, qui vise à démontrer aux parties que leur affaire n'est pas négligée.

Quant à la proposition d'insérer l'interrogatoire récapitulatif de l'instruction dans la réforme globale, l'on souligne que celui-ci n'a pas le même objet.

Par ailleurs, selon l'intervenant, l'argument de discrimination ne peut être retenu, étant donné que les infractions mentionnées concernent des faits qui portent atteinte à l'intégrité physique.

En outre, si la disposition proposée par l'amendement n'est pas suffisante, elle constitue un premier pas nécessaire. Il est indispensable que le juge d'instruction entende les parties au moins une fois.

En ce qui concerne la comparaison avec le détenu, un membre rappelle que la référence à l'inculpé a été introduite en vue de maintenir l'équilibre des droits de la victime et de droits de l'inculpé non détenu.

Spreker wijst er ten slotte op dat de burgerlijkepartijstelling in de praktijk niet altijd verloopt via de onderzoeksrechter die met het dossier is belast. Het kan wel eens gebeuren dat een tekst gewoon aan de griffier wordt overhandigd.

Tot besluit kan men stellen dat de bepaling een aantal beginselen bevestigt, die samenvallen met de krachtlijnen van het ontwerp en ten gunste van de slachtoffers worden genomen.

Er wordt met nadruk op gewezen dat de woorden «de magistraat die met het onderzoek is belast» op de onderzoeksrechter doelen en niet op het openbaar ministerie. Daarom stelt de rapporteur een tekstcorrectie voor, te weten het invoegen van de voorgestelde bepaling aan het slot van artikel 61*bis in fine*.

Een ander lid wijst erop dat het amendement vooral streeft naar een menselijker aanpak, een meer tegemoetkomende houding en meer begrip vanwege de onderzoeksrechter tegenover de slachtoffers van ernstige misdrijven. De tekst wil de onderzoeksrechter ertoe aanzetten op eigen initiatief in contact te treden met de slachtoffers.

Volgens haar is het voorts de taak van de onderzoeksrechter na te gaan wanneer de burgerlijke partij het best kan worden gehoord, aan het begin of aan het eind van het onderzoek.

Ten slotte verklaart zij er geen bezwaar tegen te hebben het recht om te worden gehoord nu reeds op te nemen, zelfs al heeft professor Franchimont verklaard dat dit recht in een later ontwerp uitgebreid aan bod zal komen.

Een lid werpt op dat men in het kader van de humanisering evenzeer zou kunnen stellen dat ook de benadeelde partij moet worden gehoord. Dan komt men tot een context waarbij de algemene humanisering formeel wordt vastgelegd. Hij is van oordeel dat het risico dat men de voorgeschreven regel stipt gaat naleven, en niets meer, effectief bestaat.

Op dit ogenblik is er geen enkele regeling voorzien voor het verhoor van de verdachte die naar de raadkamer wordt verwezen voor regeling van de procedure; de rechtspraak past hierop echter correctieven toe.

Vervolgens kan hij zich aansluiten bij het beschouwen van de vraag verhoord te worden als een bijkomende onderzoekshandeling.

Spreker behoudt zijn standpunt dat het logischer zou zijn nadien de samenvattende ondervraging te regelen, in samenhang met een verdere regeling van het gerechtelijk onderzoek in het algemeen.

Een lid is van oordeel dat het amendement enige steun verdient. Hij sluit zich aan bij de aangehaalde argumenten. Hij dringt vervolgens aan op de begrenzing van de misdrijven en op het feit dat het moet gaan om een werkelijk verhoor (één zinnetje lijkt hem niet

L'intervenant précise enfin qu'en pratique, la constitution de partie civile ne se fait pas toujours dans les mains du juge d'instruction chargé du dossier. Il se peut qu'un texte soit simplement remis au greffier.

En conclusion, la disposition constitue une affirmation des principes en faveur des victimes, qui s'inscrit dans les lignes générales du projet.

Il est expressément précisé que «le magistrat chargé de l'instruction» vise le juge d'instruction, et non le ministère public. C'est la raison pour laquelle une correction de texte est proposée par le rapporteur, à savoir l'insertion de la disposition proposée à l'article 61*bis in fine*.

Une autre membre souligne l'objectif de l'amendement, notamment l'élément d'humanisation, de rencontre et de compréhension de la part du juge d'instruction vis-à-vis des victimes lorsqu'elles font l'objet d'infractions graves; le texte encouragera le juge d'instruction à faire la démarche de prendre contact avec les victimes.

Ensuite, il lui semble qu'il appartient au juge d'instruction de juger de l'opportunité du moment d'entendre la partie civile, au début ou à la fin de l'instruction.

Enfin, elle ne voit aucune objection à insérer déjà ce droit d'être entendu, même si le professeur Franchimont déclare que le droit sera repris, de façon plus étendue, dans le projet ultérieur.

Selon un membre, dans le cadre de l'humanisation, on pourrait prévoir également que la partie lésée doit elle aussi être entendue. On aurait ainsi un contexte formalisant de l'humanisation générale. Selon lui, le risque que la règle prescrite soit respectée au pied de la lettre, sans plus, est réel.

À ce stade, aucune règle ne régit l'interrogatoire du suspect renvoyé devant la chambre du conseil en vue du règlement de la procédure; la jurisprudence apporte toutefois des correctifs à cette situation.

Il se range par ailleurs à l'avis de ceux qui envisagent la demande d'être entendu comme un acte d'instruction complémentaire.

L'orateur reste d'avis qu'il serait plus logique de régler ultérieurement l'interrogatoire récapitulatif, de concert avec les autres règles de l'instruction judiciaire en général.

Un membre estime que l'amendement mérite d'être soutenu. Il se rallie aux arguments invoqués. Il insiste ensuite sur la limitation des infractions et sur le fait qu'il doit s'agir d'un véritable interrogatoire (une petite phrase ne lui paraît pas suffisante). L'amendement

voldoende). Het amendement lijkt hem een garantie te bieden voor het slachtoffer, burgerlijke partij.

Tenslotte is hij van oordeel dat de vraag om gehoord te worden niet als een bijkomende onderzoeksdaad kan worden beschouwd. Het stellen van burgerlijke partij stemt niet noodzakelijk overeen met het recht gehoord te worden. Het amendement zou een belangrijk signaal zijn naar de publieke opinie toe dat de partijen toch minstens eenmaal zouden worden gehoord. Spreker ziet geen enkel bezwaar tegen de invoering van de voorgestelde bepaling in de wet.

Het amendement nr. 178 wordt aangenomen met 10 tegen 3 stemmen bij 1 onthouding.

Tenslotte wordt nog volgende verbetering in de Nederlandse aangenomen tekst voorgesteld: in het derde lid van het voorgestelde artikel 61*bis* (artikel 12 van de aangenomen tekst) worden de woorden «en de personen die van dezelfde misdrijven worden verdacht» vervangen door de woorden «en de personen die wegens dezelfde misdrijven in verdenking worden gesteld».

Deze tekstcorrectie wordt aangebracht om alle misverstanden te vermijden; men bevindt zich hier immers in het kader van het gerechtelijk onderzoek.

Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteurs.

De rapporteurs,
Fred ERDMAN.
Claude DESMEDT.

De voorzitter,
Roger LALLEMAND.

dement lui paraît offrir une garantie à la victime, partie civile.

Il estime enfin que la demande d'être entendu ne peut être considérée comme un acte d'instruction complémentaire. Le fait de se porter partie civile n'emporte pas forcément le droit d'être entendu. Cet amendement constituerait un signal important à l'attention de l'opinion publique, indiquant que les parties seront entendues au moins une fois. L'intervenant ne voit aucune objection à insérer la disposition proposée dans la loi.

L'amendement n° 178 est adopté par 10 voix contre 3 et 1 abstention.

Enfin, on propose de corriger comme suit le texte néerlandais adopté: au troisième alinéa de l'article 61*bis* (article 12 du texte adopté), les mots «*en de personen die van dezelfde misdrijven worden verdacht*» sont remplacés par les mots «*en de personen die wegens dezelfde misdrijven in verdenking worden gesteld*».

Cette correction est apportée afin d'éviter tout malentendu, dès lors que l'on se trouve, en l'occurrence, dans le cadre de l'instruction judiciaire.

Confiance a été faite aux rapporteurs.

Les rapporteurs,
Fred ERDMAN.
Claude DESMEDT.

Le président,
Roger LALLEMAND.